

Motion till riksdagen 2025/26:4059

av Amanda Palmstierna m.fl. (MP)

med anledning av prop. 2025/26:180 Förenklade regler vid ändring av en byggnad

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anpassningsgrunden resurshushållning även ska kunna användas för att underlätta möjligheten att använda begagnat material från andra byggnader, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att resurshushållning även bör inbegripa andra resurser utöver materialresurser, t.ex. energi och vatten, och att regeringen ska utreda och återkomma till riksdagen med ett förslag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900) i de delar det avser 8 kap. 2 a, 5 b och 7 §§.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med lagförslag som återställer de krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga som gäller enligt den nuvarande lagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Det är angeläget att skyndsamt styra byggsektorn mot en cirkulär ekonomi, och ett sätt att åstadkomma detta är att bredda förslaget i propositionen till att även kunna använda begagnat material från andra byggnader för återbruk i samband med en ändring av en byggnad. Frågan om resurshushållning bör även kunna inbegripa andra resurser utöver materialresurser, såsom energi och vatten, för att förslagen ska ha positiva konsekvenser för miljön.

Miljöpartiet motsätter sig att en bostad som inreds på en vind eller i suterräng inte ska ha krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga samt att det vid en större byggnadsändring inte ska vara möjligt att ställa följdkrav på hela byggnaden för att denna ska vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Möjliggör återbrukat material från andra fastigheter

Bygg- och fastighetssektorn står för ungefär en femtedel av Sveriges totala inhemska utsläpp av växthusgaser ur ett livscykelperspektiv. Dessutom bidrar sektorn till klimatpåverkan utomlands genom import av byggmaterial. En stor andel av sektorns klimatpåverkan uppstår vid tillverkning av byggmaterial, hantering av bygg- och rivningsavfall samt användning av arbetsmaskiner och transporter inom byggbranschen. Sektorn står även för ca 40 procent av allt avfall i Sverige, exklusive gruvavfall. Det finns stora behov av att minska bygg- och fastighetssektorns klimatpåverkan för att nå uppsatta klimatmål.

Det är därmed positivt att propositionen föreslår resurshushållning som en anpassningsgrund i utformningskraven och de tekniska egenskapskraven. När resurshushållningsskäl får vägas in vid anpassning av byggkraven vid ändring eller flyttning av en byggnad kan befintligt byggmaterial bibehållas i byggnaden. Detta möjliggör resurseffektiva utformningar och lösningar, som även kan innebära kostnadsbesparingar. Miljöpartiet anser dock att regeringen inte ska stanna vid befintligt byggmaterial i fastigheten utan öppna upp för att även kunna använda återbrukat material även från andra fastigheter.

Remissinstanser som Bostadsrätterna, IQ samhällsbyggnad och Sveriges arkitekter anser att det ur ett hållbarhetsperspektiv är väsentligt att även begagnat material från andra byggnader kan återbrukas i samband med en ändring. Fastighetsägarna Sverige anser att det bör tydliggöras att befintliga material ska kunna användas även om de inte har de egenskaper som krävs för att uppfylla de krav som ställs på nya byggnader. Det är angeläget att skyndsamt styra byggsektorn mot en cirkulär ekonomi, och ett ytterligare sätt att åstadkomma detta är att bredda till att även kunna använda material från andra byggnader för återbruk i samband med en ändring av en byggnad.

Resurshushållning bör omfatta även energi och vattenresurser

Naturvårdsverket anser även att resurshushållning bör inbegripa andra resurser utöver materialresurser, såsom energi och vatten, för att förslagen ska ha positiva konsekvenser för miljön. En sådan utvidgning av begreppet resurshushållning skulle först kräva ytterligare utredning, och Miljöpartiet anser att regeringen redan nu ska ta initiativ till detta.

Äldre och personer med funktionsnedsättningar ska kunna delta i samhället på lika villkor

Det behöver byggas fler bostäder i Sverige, men regeringen frångår på nytt den viktiga principen om universell utformning. Senast var det byggkraven för studentbostäder

(prop. 2024/25:132). I Miljöpartiets följdmotion till den propositionen framförde vi: ”Det är inte heller svårt att föreställa sig en utveckling där man efter att ha accepterat dessa omvandlingar också börjar luckra upp regelverken för andra typer av bostäder, med argumentationen att personer med funktionsnedsättning är en i antal liten grupp.”

Nu är vi redan där. Även denna gång innebär förslaget ett avsteg från ambitionen att bostäder ska vara tillgängliga för så många som möjligt i samhället. Miljöpartiet ser med stor oro på detta, och vi anser i likhet med flera remissinstanser att förslaget går emot FN:s funktionsrättskonvention. En lång rad remissinstanser riktar skarp kritik mot förslaget. Miljöpartiet avvisar propositionen i dessa delar. Vi motsätter oss att en bostad som inreds på en vind eller i suterräng inte ska ha krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga samt att det vid en större byggnadsändring inte ska vara möjligt att ställa följdkrav på hela byggnaden, för att denna ska vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Vi har som land länge haft som princip att alla ska kunna delta i samhället, studera, arbeta och försörja sig, bilda familj och delta i de demokratiska processerna. En lång rad viktiga lagar har tillkommit som svar på den ambitionen, och under många decennier har principen om universell utformning präglat samhällsbygget. Det har tjänat oss väl. Att regeringen återigen vill frångå den principen är allvarligt och anmärkningsvärt. Förslaget innebär en kraftig försämring av jämlikheten i samhället och möjligheten för personer med funktionsnedsättning att delta på lika villkor.

Det är inte rimligt att sänka våra allmänna tillgänglighetskrav vid vare sig ny- eller ombyggnation. Delar av bostadsbeståndet får lägre användbarhet redan från början, och risken för social exkludering ökar. Även mindre avsteg får konsekvenser, och misslyckade omvandlingar blir svåra och dyra att rätta till i efterhand. Varför ska vi acceptera lägre krav i dag och lämna ett mindre användbart bestånd till framtiden, när vi redan vid ombyggnationen kan säkerställa fungerande fastigheter för ett åldrande samhälle? För de åtgärder som regeringen här föreslår kommer även att få en negativ påverkan för många äldre som i olika grad har behov av god tillgänglighet.

Amanda Palmstierna (MP)

Linus Lakso (MP)

Katarina Luhr (MP)

Rebecka Le Moine (MP)

Emma Nohrén (MP)